

УДК 94 (477+73) «1832/1919»

*Людмила Вовчук (Миколаїв)***РОСІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ДИПЛОМАТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ
(1832-1919 рр.): НА МАТЕРІАЛАХ ПІВДЕННОЇ УКРАЇНИ**

Сучасний стан розвитку української історичної науки обумовлює необхідність комплексного дослідження історії дипломатичних зв'язків України з іншими країнами, серед яких важливе місце займають відносини із Сполученими Штатами Америки періоду Російської імперії, які формувалися в умовах складного етапу світового розвитку, конфронтаційної політики на міжнародній арені.

Питання дипломатичних відносин Південної України з США періоду з 1832 по 1919 роки належить до маловивчених проблем. Однак, деякі аспекти визначеної теми дослідження знайшли своє відображення у роботах сучасних дослідників. Досить важливою є праця американського ученого-історика, спеціаліста з історії Північного Причорномор'я П. Херліхі, яка досліджуючи основні причини становлення та розвитку Одеси і механізми формування взаємовигідних торгово-економічних зв'язків міста з сусідніми регіонами та країнами, частково розглядає роль і значення іноземних консулів, у тому числі і консулів США, таких як: Джон Раллі, Тімоті Сміт та ін., у формуванні дипломатичних відносин між Південною Україною та іншими країнами [1].

Досліджуючи дане питання, потрібно звернути увагу на монографію провідних спеціалістів з українсько-грецьких культурних та економічних відносин О. Слюсаренко та Н. Терентієвої, які розглядаючи розвиток торгово-економічних відносин між Україною та Грецією та висвітлюючи історичні традиції взаємовідносин народів обох країн, згадують про діяльність першого американського консула в Одесі Джона Раллі (зустрічається як Янніс, Іван), який за походженням був греком. Розкривається його роль у розвитку дипломатичних відносин між США та Південною Україною [2].

Не менш важливе значення у розгляді даної тематики мають праці краєзнавчого

характеру провідного наукового співробітника Миколаївського краєзнавчого музею Г. Чередниченко, яка безпосередньо висвітлюючи роль іноземних консульств у Миколаєві та їх значення у розвитку міста, побіжно згадує про відкриття американського консульства в місті [3]. Недостатня розробка даного питання та актуалізація проблеми для сучасного розвитку країни й обумовлюють необхідність вивчення досвіду дипломатичних зв'язків південноукраїнських територій із Сполученими Штатами Америки.

Російсько-американські відносини беруть свій початок з XVIII ст. Позиція Росії в період війни США за незалежність 1775-83 рр., а саме відмова надіслати 20-тисячний корпус для придушення повстання підданих англійського короля Георга III у Північній Америці та особливо проголошення 28 листопада (10 березня) 1780 року «озброєного нейтралітету», сприяла дипломатичній ізоляції Англії та допомогла створенню сприятливої міжнародної ситуації для успішної боротьби Сполучених Штатів проти метрополії.

В умовах загострення відносин США з Англією та Францією, які досить грубо порушували нейтральні права американців, вашингтонський уряд був зацікавлений у прориві своєї ізоляції і тому шукав зближення з Російською імперією. Після нападу 22 липня 1807 року британського фрегата «Леопард» на американський «Чесалик» Т. Джефферсон переконався, що Росія була найбільш дружньо налаштованою до них країною з усіх існуючих, тому, як зазначав сам Джефферсон, співпраця з Росією буде досить вигідною для них.

У вересні 1807 року американський посланник в Лондоні Дж. Монро в бесіді з російським уповноваженим повідомив про бажання Президента, щоб Олександр I назначив свого дипломатичного представника до Сполучених Штатів. Принципова згода на встановлення дипломатичних від-

носин була в Петербурзі одразу погоджена, але обмін офіційними представниками відбувся дещо пізніше. Назначений Т. Джефферсоном на посаду посланника в Росію У. Шорт не був ухвалений сенатом і перший американський посланник Дж.А. Адамс прибув до Росії лише восени 1809 року. В свою чергу, російський посланник Ф.П. Пален відправився за океан вже у квітні 1810 року та у червні вручив свої вірчі грамоти Дж. Медісону (з липня 1809 року у Філадельфії в якості генерального консула був А.Я. Дашков, який в той же час виконував обов'язки повіреного в справах).

Встановленню офіційних дипломатичних відносин між Росією та США передували багатолітні та плідні контакти у різних сферах та на різних рівнях. Це і перші зв'язки американських учених з петербурзькими, і прямі торгівельні контакти, які почали розвиватися після 1783 року, а також добре відома переписка між Олександром І та Джефферсоном на початку ХІХ ст.

Після відкриття Північно-Західного узбережжя Америки експедицією В. Берінга та А. Чирікова в 1741 р. підприємницькі сибірські купці та промисловці почали систематично споряджати експедиції на Алеутські острови, де були засновані і перші російські поселення. Пізніше 8 (19) липня 1799 року, Павло І підписав указ про заснування Російсько-американської компанії (РАК) і затвердив «правила» та «привілеї», які надавали їй монопольне право на Північно-Західному узбережжі Америки.

У подальшому зближенню обох країн сприяв розвиток наприкінці ХVІІІ та на початку ХІХ ст. взаємовигідної торгівлі, особливо розквіт російсько-американської торгівлі настав після відміни ембарго у 1807 р. та встановленню дипломатичних відносин у 1809 році. В умовах континентальної блокади, яка проводилася наполеонівською Францією, американські нейтральні кораблі стали регулярно відвідувати російські порти. Так, в навігацію 1810 р. у російські порти прибуло близько 200 суден під прапором США [4].

У 1811 році експорт США в Росію досяг 6,8 млн. дол. Основними статтями амери-

канського експорту були бавовна, цукор, кава та ін. Із Росії в Америку доставляли залізо, льон, вироби мануфактурної промисловості та ін.

Розрив відносин Російської імперії з Англією після Тільзиту та суперництво між країнами в Середній Азії, на Близькому та Далекому Сході посилювали зацікавленість російського уряду у співпраці із Сполученими Штатами, які, незважаючи на свій слабкий розвиток, розглядалися як одна з основних противаг світовій гегемонії Великобританії. У більшій мірі у взаємному зближенні були зацікавлені самі Сполучені Штати, які на той час мали досить загострені відносини з Францією та Англією [5].

17 квітня 1824 року, після недовгих переговорів, у Санкт-Петербурзі між країнами була підписана перша російсько-американська конвенція про судноплавство в Тихому океані. Зі сторони Росії був міністр закордонних справ К. Несельроде та Полетик, а США представляв посланник Г. Міддлтон.

Суть даної конвенції полягала у визначенні кордонів російської власності в Північній Америці. В результаті кордон між країнами був встановлений по 54°40' п.ш.; росіяни зобов'язувалися не селитися південніше, а американці – північніше до цієї лінії. Особливо США досить завзято домогалися свободи торгівлі та рибної ловлі у північно-західних берегах Америки. З метою збереження дружніх відносин та продовження співпраці з США, Росія пішла на поступки: рибна ловля та плавання вздовж берегів по Тихому океані були оголошені на 10 років відкритими для обох держав. Але, не дивлячись на це, американці не припинили своєї експансіоністської політики на тихоокеанській Півночі, що в кінцевому результаті стало однією з причин продажу Аляски [6].

Досить важливе значення у російсько-американських відносинах відіграв договір про торгівлю та навігацію, який був підписаний у Санкт-Петербурзі 18 грудня 1832 року міністром закордонних справ Росії К. Несельроде та американським посланником Д. Б'юкененом.

Питання про укладення торгового договору між Росією та Америкою поставало

неодноразово. Американець Ф. Дейн, який відвідав Санкт-Петербург у 1781-83 рр., мав інструкцію у випадку доброзичливого прийому поставити питання про укладання договору про дружбу та торгівлю. Відповідні інструкції були надані і Д.К. Адамсу, А. Галлатіну і Д. Байарду, які прибули до столиці Російської імперії зі спеціальною місією у зв'язку з посередництвом Росії в англо-американській війні 1812-14 рр.

Але з різних причин укладання договору відбулося пізніше, хоча на початку торговельні відносини між країнами розвивалися без будь-яких перепон. Про це свідчить той факт, що в першому листі до Олександра I від 15 липня 1804 року Т. Джефферсон писав: «Я із задоволенням бачу розширення торгівлі між нашими країнами. Ми не стали на шлях проведення тієї політики, якої так довго притримувалися європейські політики і внаслідок, отримали такі нікчемні позитивні результати, – політики збільшення числа торговельних договорів... Ваш прапор знайде в наших гаванях гостинність, свободу, покровительство і Ваші піддані будуть користуватися всіма привілеями, які найбільше будуть благоприємними для них. Теплий прийом нашого консула в Санкт-Петербурзі та дружнє ставлення Вашого міністра іноземних справ буде свідчити про те, що наші купці отримують гарний прийом у портах Росії» [7].

Потрібно зазначити, що умови російсько-американського договору практично лише закріплювали відносини, які склалися між країнами раніше. Згідно із ст. 1 торгівля і мореплавство між володіннями сторін, які домовилися, оголошувалися вільними та ґрунтувалися на взаємності. Жителям обох країн дозволялося торгувати у всіх містах, де допускалася іноземна торгівля. Передбачалося вільне ведення справ та гарантування їм безпеки та покровительства, якими користувалися жителі країни перебування, «за умови, якщо вони будуть підпорядковуватися існуючим там законам та установам». Торгівля могла вестися як на російських, так і на американських судах. Ст. 2 торгового договору передбачала поширення переваг, які одна із сторін на-

дасть у сфері торгівлі та навігації, на іншу договірну сторону.

Кожній із договірних сторін надавалося право мати консулів «згідно свого вибору, які користуватимуться тими ж правами та перевагами, що й інші високопоставленні представники уряду (ст. 8)». Особливо наголошувалося (ст. 9), що «вищезгадані консули, віце-консули або торгові агенти мали право вимагати від місцевої влади надання допомоги у пошуку, взятті під варту та ув'язнення у в'язницю дезертирів з воєнних та купецьких кораблів, які належали представляючій державі» [8].

Договір був укладений на термін до 1 січня 1839 року з подальшим продовженням, за умови, якщо лише одна із сторін за рік до припинення терміну офіційно не оголосить про свої наміри припинити його дії. У результаті договір діяв до 1911 року [9].

Оцінюючи значення підписаного договору у грудні 1832 р. між Росією та США, Б'юкенену вдалося добитися внесення до тексту договору принципу найбільшого сприяння, який став основою у подальшому розвитку російсько-американських торговельних відносин у XIX ст. Росія практично не мала торгових договорів з іншими країнами, якщо не враховувати її сусідів – Пруссію та Швецію, тому підписання цієї угоди надавало певного престижу країні на міжнародній арені.

Зважаючи на підписаний документ, США прагнули збільшити товарообіг між країнами. Оскільки Одеса була найбільшим портовим містом Південної Росії та враховуючи порто-франко, яке діяло з 1820 року, США запроваджують консульство в Одесі, тим самим даючи початок розвитку дипломатичних відносин Південної України з США.

Консули того часу, як правило, були торговими агентами урядів різних держав, тому на цю посаду часто призначалися одеські купці, які мали гарну репутацію та не перебували під судом та слідством, що перевірялося одеським поліцмейстером [10]. Тому у 1832 році на посаду американського консула в Одесі, за рекомендацією американського дипломата Чарльза Райнда, було призначено російського під-

даного Джона Раллі. Держдепартаменту США Райнд відрекомендував кандидата як «багатого та достойного».

Джон Раллі народився на острові Хіос 3 листопада 1785 року і за походженням був греком. Залишивши у 1827 році Лондон, Джон (грецькою – Занніс) переїздить до Одеси та засновує там одеську торгівельну компанію Раллі (яка переважно займалася зерном). У 1846 році торговий оборот компанії перевищив півтора мільйони рублів, що свідчить про значний статус цієї компанії в регіоні та за кордоном. Раллі був віце-президентом комерційної ради.

Будучи американським консулом, він досить компетентно виконував свої обов'язки. До основних функцій консула того часу входило сприяння розвитку торгівлі та мореплавству між країнами, інформувати уряд США про економічну та політичну обстановку в країні чи районі перебування, а також вони повинні були опікуватися про інтереси своїх юридичних та фізичних осіб, які перебували в Росії й у потрібних випадках надавати їм відповідний захист [11]. Згідно Всеросійського перепису населення на 1897 рік в Одесі проживало 36 американських підданих. Нажаль встановити чим вони займалися в певній мірі складно, тому що в графі «рід заняття» вони фігурують разом з англійцями [12]. Проте, можна припустити, що як і більшість іноземних громадян Одеси, вони займалися торгівлею різного роду товарами.

Депеші Раллі у Вашингтон були завжди інформативними та написані гарною англійською мовою. Він першим повідомляв американський уряд про комерційні перспективи для американських торгових судів у Чорному морі, підкреслюючи вигідність доставки колоніальних товарів безпосередньо в порти імперії. Надіслану ним інформацію, він отримував від своїх філіалів у Ростові, Таганрозі та інших азовських містах, а також із своїх багато численних джерел на Заході. Прикладом його комерційної інтуїції може послугувати його порада Сполученим Штатам збільшити поставки зерна до Європи під час Кримської війни, скориставшись ембарго, яке було накладене на експорт зерна російським

урядом: «Справжні обставини можуть бути з користю використані США, звідки значні потоки хлібних зернових можна експортуватися до Європи» [13].

У 1857 році американський уряд спробував заборонити своїм закордонним консулам займатися приватною комерційною діяльністю. Раллі був одним із консулів, який заперечив цьому рішенню. Написавши листа президенту Б'юкенену, він наголосив на тому, що він займається торгівлею багато років, має торгові компанії не лише в Одесі, а також в Англії, Франції, Туреччині, Персії, Іст-Індії. Для того, щоб зберегти свою посаду (яка давала йому можливість займати відповідне положення серед еліти міста, носити мундир та шпагу в святкові дні, а також забезпечувати йому відповідні привілеї [14]), Раллі був ладен відмовитися від платні, але в жодному разі не від своєї комерційної діяльності. Він нагадав президентові про дружбу з ним його батька, коли вони разом були в правлінні товариства Св. Жаме. До прохання Раллі прислухалися, однак невдовзі, в 1859 році, Джон Раллі помер. Його дружина переїхала до Парижу, де у 1873 р. померла у Ліворно [15].

Єдиний син Джона Стефан залишився в Одесі і служив американським віце-консулом з 1854 р. до смерті батька, після чого виконував обов'язки консула до приїзду із Вермонта Тімоті Сміта, першого американця, який займав посаду консула США в Одесі у 1864-1876 рр. [16].

Протягом усього періоду перебування на посаді консула, Сміт, як і Раллі, надалі стимулював розвиток відносин між США та Російською імперією, піклувався про американських підданих, які проживали в Одесі, а також повідомляв про внутрішню ситуацію в місті. Так, він неодноразово надсилав інформацію про розвиток Одеси: «Значна кількість готелів та приватних помешкань, необхідних для розміщення зростаючого населення, стимулює будівельну діяльність і неймовірно збільшила ціни на власність та на оренду. Все рухається та метушиться і просувається вперед» [17]. Повідомляв про розвиток торгівлі в регіоні та про перспективи для США.

З 1877 по 1881 рр. посаду американського консула займав американський підданий Мондер Дайер [18], який виконував ті ж функції та обов'язки як і його попередники.

Потрібно підкреслити, що з метою зменшення навантаження на консула, у 1882 року США відкривають в Одесі посаду віце-консула, яку очолює американський підданий Джон Фолькман (1882-1895 рр.), в той же час консулом було назначено Фультон-Поля (1882-1884 рр.), який також був американцем [19].

З 1885 року уряд США назначив своїм американським консулом в Одесі Георга Скотта, який пробув на цій посаді всього один рік [20]. Протягом 1887-1891 рр. консулом США був Томас Генау (досить часто зустрічається як Генан) [21]. Довготривалий час на посаді консула Америки перебував Томас Едуардович Хінан (1891-1910 рр.), який на 1901 рік був призначений також американським нештатним консулом [22]. Він зарекомендував себе досить відповідальним та талановитим дипломатом. Віце-консулом, в свою чергу було призначено Чарльза Уністера дю-Буше [23].

У 1911 р. Хінан змінив Дж. Х. Граут, який пробув на цій посаді до початку Першої світової війни (1914 р.), віце-консулом був Альфред В. Сміт [24].

У 1915-1917 рр. американським консулом був Джон Альфредович Рей, а віце-консулом було призначено Девіда Джона Георгійовича Говельса [25]. Враховуючи події на тогочасній міжнародній арені, а саме: перебіг подій Першої світової війни та Більшовицька революція (1917 р.), у своїх звітах до уряду США Рей неодноразово повідомляє про різноманітні місцеві заворушення, гуманітарні операції та інші місцеві події, які на його погляд вимагали особливої уваги. Так, 14 листопада 1917 року він направив телеграму до Секретаріату США, в якій повідомляв, що ситуація в місті залишається незмінною, оскільки революційний комітет Одеси не може погодитися співпрацювати з місцевою владою. Інший яскравий приклад – це телеграма Рея, яка була направлена 18 грудня 1917 року та стосувалася повідомлення щодо

гуманітарної допомоги сільському населенню Південної Росії, яке на той час потерпало від голоду. Дана телеграма містила повідомлення і про закриття банків, про позиції українського уряду, про ситуацію населення в цілому [26].

Протягом XIX ст. торгово-економічні відносини Південної України з США досягли значного розвитку. В результаті уряд США, з метою розширення сфер діяльності, вирішив відкрити віце-консульство у Миколаєві, який на той час був досить розвиненим містом і мав найбільший у Російській імперії корабельний бізнес зерна, марганцевої руди та вугілля, а також найглибші гавані, зернові елеватори та сприятливі зернові тарифи [27]. У 1874 році Альфонс Альберт Дешович був призначений на посаду американського консульського агента (на момент його відсутності функції виконував австро-угорський консул Людвіг Лукіч Кулісіч (1868-1888 рр.) [28], але дана посада довго не проіснувала. У 1918-1919 рр. було відкрито віце-консульство США, куди було призначено І. Торн-Лісона, який в той же час, у зв'язку з періодом соціальних потрясінь і строкатої картини зміни влади в місті, управляв одночасно англійським, французьким, бельгійським, шведським і нідерландським консульствами [29].

Протягом XIX – на початку XX ст. російсько-американські дипломатичні відносини, куди активно була втягнута Південна Україна, досягли значного розвитку, у результаті чого, урядом США було відкрито консульства у провідних портових містах – Одесі та Миколаєві. Активна співпраця між країнами дозволила створити на Півдні України сприятливу економічну кон'юнктуру для швидкого збагачення та виведення її на міжнародну арену. Такий перебіг дипломатичних відносин між Росією та США посприяв подальшій співпраці між ними. У сучасний період розвиток двосторонніх україно-американських відносин став більш динамічним та має значні можливості для подальшого розвитку взаємин у політичній, економічній та культурній сферах і врахування історичного досвіду буде сприяти дружнім відносинам на сучасному етапі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Херлихи П. Европейский город Черноморья. очерки истории Одессы XIX века / Патриция Херлихи. – Одесса: Изд-во «Optimum», 2009. – 323 с.; Герлігі П. Одеса. Історія міста, 1794-1914 / Патриція Герлігі. – К.: «Критика», 1999. – 382 с.
2. Слюсаренко О., Терентьева Н. Торгово-економічні зв'язки України і Греції: історичні традиції та сьогодення. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 384 с.
3. Чередниченко Г. Иностранные консульства в Николаеве как культурно-историческое явление XIX-XX столетий // Краєзнавчий альманах. – Миколаїв, 2004. – №1; Чередниченко Г. Консульський квартал // Николаевские новости – 2004. – 24-28 мая – С.3.
4. История США. В 4-х томах. – М.: Изд-во «Наука», 1983. – Т. I. – С.270-275.
5. История внешней политики России. Вторая половина XIX века (от Парижского мира 1856 г. до русско-французского союза). – М.: Междунар. отношения, 1999. – С.146.
6. Русско-американские договоры и конвенции // Дипломатический словарь. В 3-х томах. – М.: Изд-во полит. лит-ры, 1964. – Т. 3. – С.78-79.
7. Цит. за: История США... – С.304.
8. Там само. – С.304.
9. Русско-американские договоры и конвенции... – С.79.
10. Плесская-Зебольд Э.Г. Одесские немцы 1803-1920. Научно-популярное издание. – Од.: Одессика; Изд-во «ТЭС», 1999. – С.75.
11. Херлихи П. Европейский город Черноморья... – С.125.
12. Там само.
13. Цит. за: Херлихи П. Европейский город Черноморья... – С.153.
14. Там само.
15. Герлігі П. Одеса... – С.99.
16. Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1864 год. – Одесса: Русская типография, 1863. – С.10; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1865 год. – Одесса: Русская типография, 1864. – С.99-100; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1866 год. – Одесса: Русская типография, 1865. – С.99-100; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1867 год. – Одесса: Русская типография, 1866. – С.102; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1868 год. – Одесса: Русская типография, 1867. – С.124-125; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1869 год. – Одесса: Типография Л. Нитче, 1868. – С.131; Адрес-календарь, издаваемый от канцелярии Новороссийского и Бессарабского генерал-губернатора с картой жизненных дорог российской империи на 1871 год. – Одесса: Типография П. Францова, 1870. – С.98; Адрес-календарь. Высокосный год. Издаваемый от канцелярии Новороссийского и Бессарабского генерал-губернатора на 1872 год. – Одесса: Типография П. Францова, 1871 – С.99-100; Адрес-календарь, издаваемый от канцелярии Новороссийского и Бессарабского генерал-губернатора под редакцией Владимира Михневича на 1873 год. – Одесса: Типография П. Францова, 1872. – С.96-97; Адрес-календарь, издаваемый от канцелярии Новороссийского и Бессарабского генерал-губернатора на 1874 год. – Одесса: Типография П. Францова, 1873. – С.112-113.
17. Герлігі П. Одеса... – С.186.
18. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1877 год. – Одесса: Русская типография, 1876. – С.91; Памятная книжка Одесского градоначальства на 1879. Издание Одесского Статистического Комитета. – Одесса: Тип. Л. Нитче, 1879. – С.236; Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1881 год. – Одесса, Русская типография, 1880. – С.133.
19. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1882 год. – Одесса: Типография штаба Одесского военного округа, 1882. – С.130; Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1884 год. – Одесса: Типография штаба Одесского военного округа, 1884. – С.83.
20. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1885 год. – Одесса: Типография штаба Одесского военного округа, 1885. – С.216.
21. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1888 год. – Одесса: Типография штаба Одесского военного округа, 1887. – С.218; Новороссийский календарь на 1891 год. Издаваемый Одес. городским обществ. управлением при Городской публичной биб-ке. – Одесса: «Экономическая» типография, 1890. – С.188.
22. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1901 год. – Одесса: Типография штаба Одесского округа, 1901. – С.212.
23. Центральний державний історичний архів у м. Києві, ф.385, оп.1, спр.444, арк.3; Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1891 год. – Одесса: Типография штаба Одесского военного округа, 1890. – С.243; Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1907 год. – Одесса: Издание «Ведомостей Одесского градоначальства», 1907. – С.190.
24. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1911 год. – Одесса: Издание «Ведомостей Одесского градоначальства», 1911. – С.272; Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1912 год. – Одесса: Издание «Ведомостей Одесского градоначальства», 1912. – С.304.
25. Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1915 год. – Одесса: Издание «Ведомостей Одесского градоначальства», 1915. – С.291; Адрес-календарь Одесского градоначальника на 1917 год. – Одесса: Издание «Ведомостей Одесского градоначальства», 1917. – С.63.
26. Papers relating to the Foreign Relations of the United States 1918 Russia (in three volumes). – Vol. II – Washington: United States Government Printing Office, 1932. – С.648, 653, 671.
27. Герлігі П. Одеса... – С.222.
28. Николаевский вестник. – 1874. – 13 августа (№92).

29.Чередниченко Г. Иностранные консульства в Николаеве как культурно-историческое явление

XIX-XX столетий... – С.61-67.

Людмила Вовчук *Російсько-американські дипломатичні зв'язки (1832-1919 рр.): на матеріалах Південної України*

У роботі досліджуються російсько-американські дипломатичні зв'язки періоду з 1832 по 1919 роки. Автор акцентує увагу на дипломатичних відносинах між США та Південною Україною та встановленню в регіоні консульств, з метою посилення політичних, економічних та культурних відносин між ними, а також на значенні даної співпраці у подальшій долі півдня України.

Ключові слова: дипломатичні відносини, консул, консульство, Російська імперія, США, Південь України

Людмила Вовчук *Российско-американские дипломатические связи (1832-1919 гг.): на материалах Южной Украины*

В работе исследуются российско-американские дипломатические связи периода с 1832 по 1919 года. Автор акцентирует внимание на дипломатических отношениях между США и Южной Украиной и установление в регионе консульских учреждений, с целью усиления политических, экономических и культурных отношений между ними, а также на значении данного сотрудничества в дальнейшей судьбе Украины.

Ключевые слова: дипломатические отношения, консул, консульство, Российская империя, США, Юг Украины

Lyudmyla Vovchuk *The Russian-American diplomatic relations (1832-1919): on materials of Southern Ukraine*

Diplomatical relations between Russia and America (1832-1919) are research in this article. Author accepts your attention on diplomatical relations between the USA and South Ukraine and setting consulars there, with aim intensification political, economical and cultural relations between countries and sense of this cooperations in the future of Ukraine too.

Keywords: diplomatical relations, consul, consular, Russian empire, USA, South of Ukraine

Рецензенти:

Гончар Б.М., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 10.12.2009 р.